

Підготовка вчителя в системі розвиваючого навчання включає ознайомлення з психологією та принципами навчання системи, загальними засадами технології розвивального навчання, оволодіння змістом теоретичної освіти предмета, методикою побудови навчальних завдань, методикою організації навчального процесу. процес. в класах розвивального навчання.

Участь вчителя в системі підготовки до розвивального навчання може підтвердити доцільність і необхідність такого навчання для освітян (педагогів, вихователів, керівників освіти), оскільки це перший крок до впровадження системи розвивального навчання.

Список використаних джерел та літератури

1. Воскресенська Н. О., Свашенко А.О. Сонечко (Буквар), підручник для навчання грамоти. Харків: Логос, 2004. 66-69 с.
2. Максимюк С.П. Педагогіка: Навчальний посібник. – К.: Кондор, 2005. – 667с.
3. Давыдов В.В. Теория развивающего обучения / В.В. Давыдов. – М.: ИНТОР, 1996. – 544 с.
4. Киричук О.О. Розвивальне навчання – шлях до науково-гуманістичної системи освіти / О.О. Киричук // По- чаткова школа. – 2002. – № 5. – С. 13-16.
5. Сисоева С.О. Технологізація освітньої діяльності в умовах неперервної професійної освіти. // Неперервна професійна освіта / За ред. І.А. Зяюна. – К.: АПН України, Інститут педагогіки і психології професійної освіти, 2000. – 273с.

Павлюк К.Р.,

студентка групи ПО-21б,

Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії

Класифікаційні підходи до наочних засобів навчання в Новій Українській Школі

У статті розкрито класифікаційні підходи наочних засобів навчання. З'ясовано, яка класифікація наочності у різних дослідників даної теми. Визначені класифікаційні підходи, види наочності та сучасну дидактичну шосту групу наочних засобів навчання.

Ключові слова: класифікація, дидактика, засоби навчання, наочність.

В освітньому процесі початкової школи важливо розвивати у школярів інтерес до навчання, спиратися на чуттєве сприйняття навчальної інформації, включати всі органи чуття при сприйнятті навколишнього світу. Чим різноманітніше чуттєве сприйняття навчального матеріалу, тим міцніше він засвоюється. Це досягається при широкому використанні наочних засобів на усіх етапах навчання

До найважливіших завдань, що постають перед педагогом в процесі діяльності, цілком справедливо можна віднести пошук засобів активізації пізнавальної діяльності здобувачів освіти. На нашу думку, використання наочних засобів навчання відіграє у цьому контексті суттєве значення.

У педагогічній науці є чимало досліджень, присвячених проблемі використання наочності в педагогічному процесі. Цією проблемою займалися класики світової та вітчизняної наукової педагогіки Я-А. Коменський, Й-Г. Песталоцці, А. Дістервег, К. Ушинський та ін. Важливу роль у розвиток теоретичних положень і умов застосування засобів наочності в навчанні мають роботи в галузі загальної дидактики С. Архангельського, Л. Фрідмана, Ю. Бабанського, Н. Волкової., І. Малафійка, М. Фіцули, О. Савченко та ін.

Наочні засоби навчання несуть за собою значну долю знань, що повинні отримати учні під час навчання. Тому, важливо орієнтуватися в її класифікації та доцільно використовувати її на уроках.

Наочність, на думку Я. Коменського – **це універсальний засіб навчання та виховання**, що відображає різноманітність певних явищ, предметів навколишнього

світу; також організовує сприйняття і спостереження учням реальної дійсності; значно впливає на їхню сенсорну сферу, розвиває спостережливість, мислення і уяву учня; стимулює пізнавальну і творчу активність, допомагає розвитку інтересу до навчання; сприяє узагальненню; підвищує якість засвоєння і т.д. [3].

У практичній роботі, ми можемо розрізнити пряму й опосередковану наочність. Пряма наочність реалізується шляхом демонстрації вправ учителем, підготовленим і невідповідним учнем, образним описом вправи, яка вивчається.

Оперування наявними вже до цього часу уявленнями задля створення і формування нових уявлень, що спираються на так звану внутрішню, або опосередковану наочність. Суть опосередкованої наочності полягає в тому, що образ вправи, яка вивчається, передається учням за допомогою інших форм зображення (кінограм, малюнків, таблиць, діаграм та ін.).

Всі види прямої й опосередкованої наочності використовуються як на початковому етапі навчання, так і на наступних, оскільки наочність є не тільки передумовою успішного оволодіння вправами, але й обов'язковою умовою їх удосконалення [7].

Проаналізувавши роботи дослідників, наочні методи навчання умовно розділяються на дві великі групи:

Таблиця 1

№	Назва методу	Означення
1	Ілюстраційні методи	Цей метод передбачає показ учням ілюстративного приладдя як: плакатів, карт, зарисовок на дошці, картин, портретів учених і іншого. Тобто, використовувати у своїй діяльності якнайбільше ілюстративного матеріалу.
2	Демонстраційні методи	А цей метод передбачає зв'язок з демонстрацією приладів, дослідів, технічних установок, різноманітних препаратів. До демонстраційних методів також належать показ кінофільмів і діафільмів.

Розділ засобів наочності на ілюстративні і демонстраційні, відбувся досить історично, з утвореної раніше практики викладання. Ці методи не виключають собою можливості віднести їх до окремих засобів наочності як до групи ілюстративних, так і демонстраційних методів. Але це має безпосереднє відношення до показу ілюстрацій через епідіаскоп або кодоскоп.

А щоб краще поглинути у суть **класифікаційних підходів дидактичних засобів навчання, можна звернутись до класифікації за В. Вікон [5].**

Таблиця 2

№	Назва засобу	Вид засобу	Предмети, що до них відносяться
1	Прості засоби	Словесні	Підручники та інші текстові матеріали
		Візуальні	Реальні предмети, картини, моделі
		Механічні візуальні прилади	Діаскопи, мікроскопи, кодоскопи
2	Складні засоби	Аудіо засоби	Програвачі, радіо, магнітофони, Bluetooth колонки

		Аудіовізуальні засоби	Звукові фільми, відео, телебачення
		Засоби активізації процесу навчання	Лінгвістичний кабінет, комп'ютери та комп'ютерні класи, інформаційні системи, телекомунікаційні мережі

У сучасній дидактиці також виділяють ще одну, шосту, групу – **комп'ютерні засоби навчання**. Шоста група засобів навчання, за В. Вікон, являє собою складні електронні пристрої та телекомунікаційні мережі. Розвиток інформатики, створення і швидкий прогрес сучасних комп'ютерних систем на основі розвитку їх матеріальної бази дали поштовх інформатизації освіти і породили напрям у науці – педагогічну інформатику. У всіх сферах людської діяльності зростає роль інформаційних процесів, підвищується потреба в інформації і в засобах для її виробництва, обробки, зберігання та використання [5].

Слід знати, що нові інформаційні технології в освіті включають в себе три складові, серед яких технічні пристрої, програмне та навчальне забезпечення.

До сучасних технічних пристроїв, окрім комп'ютера, відносяться принтер, модем, сканер, теле- і відеоапаратура, пристрої для перетворення інформації з однієї форми в іншу і ін.

Оскільки комп'ютер є основою інформаційних технологій, часто інформатизація освіти розуміється як комп'ютеризація навчання, т.д. Використання комп'ютера як засобу навчання, і ширше – як багатоцільове використання комп'ютера в навчальному процесі на основі використання незліченної кількості різних типів електронних мультимедійних видань.

Таблиця 3

Типи електронних мультимедійних видань	
Тип	Відносять
Електронні	Підручники, енциклопедії, довідники
Електронні каталоги	Малюнки, фото, тематичні ілюстрації. Моделі, відеоматеріали, а також таблиці, схеми, презентації
Електронні бібліотеки	Каталоги та колекції електронних версій друкованих видань
Електронні навчальні явища	Комплекс засобів навчального впливу як мотивація навчання: пред'явлення матеріалу, відпрацювання, контроль. Інтерактивний характер навчання і варіативність його способів у двох їх різновидах: сценарії і моделюючи середовища навчання
Електронні інтерактивні навчальні засоби	Тренажери, тести – навчальні програми, навчальні системи

Другою складовою інформаційних технологій є програми, що керують роботою на комп'ютері, обслуговуючі цю роботу.

Третьою і найголовнішою складовою інформаційних технологій з позицій дидактики є навчальне забезпечення. Це, по суті, особливий клас програм – навчальні програми, навчальні системи. Власне вони і задають, визначають процес, технологію комп'ютерного навчання. Серед навчальних систем найбільш поширені такі: для тренування умінь і навичок, тренувальні; для формування знань, у тому числі наукових

понять; програми по проблемному навчанню; імітаційні та моделюючі програми; дидактичні ігри [5].

Також існують, ще інші класифікації наочних засобів навчання. І відповідно до однієї з них за Л. Мене, вони об'єднуються в три групи:

Таблиця 4

№	Назва групи	Належить
1	Об'ємні посібники	Моделі, колекції, прилади, апарати
2	Друковані посібники	Картини, плакати, портрети, графіки, таблиці
3	Проекційні матеріали	Кінофільми, відеофільми, слайди

А відповідно до класифікації Г. М. Коджаспирова [2], наочні засоби діляться на дві групи:

Таблиця 5

№	Назва групи	Належить
1	Предметна	Натуральні об'єкти або їх заміники, які створюють досить прості і ясні враження та уявлення про предмет в учня.
2	Образотворча	Словесна
		Образна
		Символічна

Вчитель також створює яскраві образи не лише за допомогою видимих предметів, він використовує також для цього виразальні засоби мови. Тому, застосування, так званого «словесного малювання», це живий і образний опис подій з використанням деталей обстановки, уривків та цитат з художніх творів з яскравим і барвистим зображенням образів головних героїв або побуту якоїсь з епох, країн, а крилаті вирази та влучні епітети – це все наочні засоби, що призначаються для створення уявлень, емоційних вражень, яскравих образів. Макети, муляжі, моделі, картини, ілюстрації, малюнки – це все відносять до образним засобів, а схеми, креслення, карти, символи – до символічних [2].

Також В. Шаталов розробив цікаву методику інтенсифікації навчального процесу, що включає в себе нові прийоми викладання, підготовки наочних посібників та їх використання. Основу в ній складають опорні сигнали. І на відміну від традиційної наочності, це не зображення, а коди предметів, явищ, процесів, понять, подій, що розташувались в якійсь з послідовностей і просторі, і утворюють відповідну картинку, ілюстрацію або плакат, сприяючи чим більш швидкому і міцному запам'ятовуванню. Психологічним підґрунтям даної методики є мнемотехніка.

Це одна з найбільш поширених класифікацій наочних засобів за їх **змістом**. У відповідності з даним критерієм виділяють:

Таблиця 6

№	Вид наочності	Належить
1	Природна монументальна наочність	Справжні монументальні пам'ятники минулого і пам'ятні місця
2	Справжній предмет матеріальної культури	Археологічні знахідки, речові залишки: знаряддя праці, зерна, плоди, кістки, грошові знаки, зброя, прикраси та ін
3	Спеціально виготовлена предметна наочність	Макети, моделі, реконструкції предметів побуту, праці
4	Образотворча наочність	Навчальні картини, репродукції

5	Умовно-графічна наочність	Схематичні малюнки, карти, апікації, схеми, графіки, діаграми, друковано-роздатковий матеріал
6	Технічні засоби навчання	Кінофільми (кінофрагменти), діафільми, діапозитиви, аудіозаписи, авторські відеозапису, компакт-диски.

Ось, Н. Шахмаєв, що склав більш розлогу класифікацію груп засобів навчання на основі виділення їх видових характеристик.

Таблиця 7

№	Назва групи	Належить
1	Об'єкти навколишнього середовища	У натуральному або спеціально препарованому для цілей навчання вигляді: живі і засушені рослини, зразки гірських порід, ґрунтів і мінералів, машини та їх частини і т.д.
2	Діючі моделі	Різні машини, механізми, апарати, споруди тощо
3	Макети та муляжі	Природні об'єкти: рослини і плоди, організми і окремі органи; технічні установки і споруди тощо
4	Прилади і пристосування	Навчальні прилади, сучасні прилади (побутові і виробничі) для навчальних експериментів
5	Графічні засоби	Продукти графічної діяльності: картини, малюнки, географічні карти, схеми тощо
6	Пристрої для контролю	Вимірнівальні прилади, в тому числі за знаннями та вміннями учнів
7	Технічні засоби	Всі кошти навчання, засновані на аудіо-, відео- або комплексних технологіях: діа- і епі-проектори, графопроектори, кіно- і відеоапаратура, комп'ютерна техніка

Практично, звісно, всі засоби навчання, виділені і володіють основною функцією візуальних засобів – демонстраційної здатністю явищ і процесів, здійснюваних з все більш відчутною реальністю. Так, з'явилася можливість демонстрації таких реальних об'єктів, які перш відтворювалися лише індивідуальною візуальною здатністю уяви [4].

Наочні методи навчання мають свою особливість. Так, як Г. Коджаспирова розділяє наочні засоби, на дві групи, де до образотворчої групи, належить так зване «словесне малювання», що і передбачає собою обов'язкове поєднання інших методів з словесними. Тісний взаємозв'язок слова і наочності витікає з того, що діалектичний шлях пізнання об'єктивної реальності припускає застосування в єдності живого споглядання, абстрактного мислення і практики.

Також в тісному поєднанні зі словесними і наочними методами є – практичні методи навчання. Оскільки в практичній роботі при виконанні вправ, трудовій операції повинне передувати інструктивне пояснення педагога. А процес виконання вправ зазвичай супроводжується словесними поясненнями і показом, що завершують аналіз його результатів.

Ду того ж в освітньому процесі можуть використовуватись спостереження і досліді, що виконують демонстраційно-ілюстративну (є засобом, що закріплює раніше засвоєні знань, навички та уміння) і дослідницьку (є засобом здобуття нових знань) функції [1].

Наочність потрібно також правильно використовувати у навчанні, знати, де і коли це доцільно, а коли ні. Тому, процес засвоєння знань починається зі сприймання матеріалу, що вивчається. І важливо розуміти суть даної дії, що полягає в тому, що учні

за допомогою органів чуття (слуху, зору, дотику і нюху) повинні сприймати зовнішні властивості, особливості й ознаки предметів і явищ, які вивчають.

Ось так, використовуючи зорове сприймання можна розглянути картину, скульптуру, виставку в музеї чи галереї, навколишню природу та будь-що інше, а за допомогою слухового сприймання – почуєте розповідь, вокальний чи інструментальний концерт і подібне, дотику – відчуті основні частини предметів, їх властивості тощо.

Але поряд з усім цим, слід підкреслювати, що використання наочності в навчанні повинно мати свої межі. Не потрібно забувати, що конкретне мислення, яке за допомогою органів відчуття безпосередньо спирається на сприймання речей, і це є першим ступенем в розвитку мислення людини, що на його ґрунті розвиває абстрактне мислення.

Отже, питання класифікаційних підходів до наочних засобів навчання в Новій Українській Школі має досить вагоме значення. Так як полягає в тому, що наочні засоби навчання несуть за собою функцію, якнайкраще донести матеріал уроку до здобувачів освіти. Тому, проаналізувавши дані класифікації декількох вчених, а саме М. Коджаспирова, Л. Мене, В. Вікон. Можна зробити висновок, що всі ці класифікаційні підходи різняться між собою. Але усі вони схожі тим, що поділяють наочні засоби навчання за певними критеріями (зорові, дотикові, слухові). На сьогодні дана класифікація допоможе вчителю правильно застосувати наочності на уроках.

Список використаних джерел та літератури:

1. Використання наочності на уроках у школі. URL: <https://perviydoc.ru/v34083/%7> (дата звернення 30.03.2014)
2. Коджаспирова, Г. М. Педагогика: учебник для академического бакалавриата. 4-е изд., перереб. и доп. Москва: Издательство Юрайт, 2015. 719 с.
3. Малафік І.В. М 18 Дидактика: навчальний посібник. Київ: Кондор, 2005. 397 с.
4. Підкасистий П. Психологія і педагогіка. URL: https://stud.com.ua/38890/psihologiya/vidi_naochnih_zasobiv_navchannya (дата звернення: 20.07.2015).
5. Подимова Л. Педагогіка. URL: https://stud.com.ua/49824/pedagogika/zasobi_navchannya (дата звернення: 12.10.2014).
6. Соліна. А. Види наочності та вимоги до їх використання. URL: <https://studfile.net/preview/6824543/page/6/> (дата звернення: 03. 02. 2018).

Панасевич О.Я.,
вчитель початкових класів
Дунаєвецької ЗОШ І-ІІІ ст. №3

Організація дистанційного навчання в початковій школі

Начальний рік почався класичною формою, МОН і все освітнє середовище мають надії, що Україна може мінімізувати для себе незвичні для себе форми навчання. Але ситуація досі напружена, тому треба бути готовими до оперативного впровадження змішаної та дистанційної форми навчання. У зв'язку з цим доречно ознайомитися з рекомендаціями та вимогами МОН щодо віддаленого навчання у разі карантинних заходів. Вони були опубліковані ще на початку 2021 року, тому можуть бути оновлені в залежності від ситуації сьогодні. Через те, що найбільше запитань викликає організація занять для учнів початкової школи, розглянемо їх докладніше.

Ключові слова: дистанційне навчання, початкова школа, розклад уроків. Відеопосилання, Zoom, Google Meet.

Перше вересня розпочався у класичній формі, і Міністерство освіти і науки та все освітнє середовище сподіваються, що Україна мінімізує незвичні форми навчання. Але ситуація досі напружена, тому треба готуватися до швидкого впровадження змішаного та дистанційного навчання. У зв'язку з цим у разі заходів ізоляції доцільно ознайомитися